

Abstract til workshop- eller symposieoplæg NORDYRK 2016 (beskrivelse max. 300 ord)

Indsendes **senest d. 5. februar 2016** til / Please send at latest **February 5th** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn: Jette Larsen	Institution: (navn og land): VIA University College DK
E-mailadresse: jela@via.dk	
Abstracttitel: "Nye erhvervsskolelæreres opfattelse af deres professionelle rolle og opgave"	
Baggrund og motivation: Vi interesserer sig for forudsætningerne for udvikling af dygtige erhvervsskolelærere, forstået som "professionelt handlende" lærere. Vi vil tale om det professionelle som det, man <u>gør</u> som lærer, og hvordan man <u>begrunder</u> sine handlinger, herunder hvilke <u>overordnede formål</u> , man måtte se med sin professionelle virksomhed. Vi interesserer os for, hvordan den enkelte tager lærerrollen på sig, hvilken subjektiv betydning, man tillægger opgaven, og hvordan man identificerer sig med den.	
Problemformulering: <i>Hvordan forstår den nye teknisk faglærte lærer sin opgave som erhvervsskolelærer?</i> Forskningsspørgsmål: Hvad angiver de nye læreres som deres jobmotivation? Hvordan er deres opgaveopfattelse? Hvordan fremstår deres subjektive praksisteori?	
Metode – teoretisk ramme og dataindsamlingsmetode: Der har været tre runder af empiriindsamling og analyse: 1. Narrative interviews med enkeltlærere (8 repræsenterende spredning i fag, skoler og køn) Analyse af interviews – kondensering. 2. Opfølgende interviews med informantens validering Udarbejdelse af "lærerbilleder" 3. Studerende på DEP (ca. 50) validerer billederne. Skalerede spørgsmål ift enighed med de udsagn, "billederne" udsiger Tværgående analyse af fortællingerne	
Konklusioner, forventet udbytte og resultater: Mulige konsekvenser af nedenstående diskuteres: Mesterlæretilgangen er godt implementeret. Tanken om at være rollemodel, både fagligt og personligt, tiltaler mange. Lærernes subjektive praksisteori ("hvad der virker") overordnet: 1) Gode relationer er nødvendige for at eleverne lærer noget 2) Det er nødvendigt med "en høj faglighed" 3) Man skal kunne tage afsæt i elevernes forudsætninger og tilpasse undervisningen	
Nøgleord / Keywords (3-5): Professionel erhvervsskolelærer, subjektiv praksisteori, fagidentitet	
Planlægger du at indsende et paper? / Do you expect to send a paper too? JA	

Skabelon til paper - NORDYRK 2016

(omfang 3-5 A4-sider/max 2000 words /13.000 units incl.)

Indsendes **senest d. 4. april 2016** til Lisbeth Magnussen, NCE, limg@phmetropol.dk

Navn: Jette Larsen	Institution: VIA University College DK
E-mailadresse: jela@via.dk	
Abstracttitel: Nye erhvervsskolelæreres opfattelse af deres professionelle rolle og opgave	
Baggrund og motivation: Vi interesserer sig for forudsætningerne for udvikling af dygtige erhvervsskolelærere, forstået som "professionelt handlende" lærere. Vi vil tale om det professionelle som det, man <u>gør</u> som lærer, og hvormed man <u>begrunder</u> sine handlinger, herunder hvilke <u>overordnede formål</u> , man måtte se med sin professionelle virksomhed. Vi interesserer os for, hvordan den enkelte tager lærerrollen på sig, hvilken subjektiv betydning, man tillægger opgaven, og hvordan man identificerer sig med den.	
Problemformulering: <i>Hvordan forstår den nye teknisk faglærte lærer sin opgave som erhvervsskolelærer?</i> Forskningsspørgsmål: Hvad angiver de nye læreres som deres jobmotivation? Hvordan er deres opgaveopfattelse? Hvordan fremstår deres subjektive praksisteori?	
Metode – teoretisk ramme og dataindsamlingsmetode: Der har været tre runder (i 2015) af empiriindsamling og analyse: 1. Narrative interviews med enkeltlærere (8 repræsenterende spredning i fag, skoler og køn) Analyse af interviews – kondensering. 2. Opfølgende interviews med informantens validering Udarbejdelse af "lærerbilleder" 3. Studerende på DEP (ca. 50) validerer billederne. Skalerede spørgsmål ift enighed med de udsagn, "billederne" udsiger Tværgående analyse af fortællingerne	
Konklusioner, forventet udbytte og resultater: Mesterlæretilgangen er godt implementeret. Tanken om at være rollemodel, både fagligt og personligt, tiltaler mange. Lærernes subjektive praksisteori ("hvad der virker") overordnet: 1) Gode relationer er nødvendige for at eleverne lærer noget (person) 2) Det er nødvendigt med "en høj faglighed" (fag) 3) Man skal kunne tage afsæt i elevernes forudsætninger og tilpasse undervisningen (didaktik)	
Nøgleord (3-5): Professionel erhvervsskolelærer, subjektiv praksisteori, fagidentitet	
Planlægger du at indsende et paper? X Yes	

Nye erhvervsskolelæreres opfattelse af deres professionelle rolle og opgave

Jette Larsen, lektor ph.d. VIA UC

Vi interesserer os for forudsætningerne for udvikling af dygtige erhvervsskolelærere, forstået som "professionelt handlende" lærere (Krogh-Jespersen 2012).

Vi fokuserer på lærere på *tekniske skoler*, hvor uddannelserne adskiller sig fra traditionel skolestisk undervisning ved at rumme fysisk manipulation, og hvor størstedelen af lærerne er uddannet i det erhverv, uddannelsen retter sig imod.

De erhvervsfaglige uddannelser er både ungdomsuddannelser, der skal være med til at løfte det generelle uddannelsesnivea, og uddannelser, der direkte skal give kompetencer til varetagelse af et erhverv, et fag. Uddannelsen skal forberede til et erhverv – men i hvilken grad skal der eksempelvis lægges vægt på socialisering eller på innovation, på imitation eller kritisk refleksion, på hierarkisk indordning eller selvstændighed og på videreuddannelsesperspektiv?

De forskellige formål og interesser, som afspejles i bekendtgørelser mm., rummer modsætninger, som skal tolkes og håndteres. Derudover kan der sideløbende med de skiftende lovgivningsfastsatte mål være mere eller mindre eksplicite normer for, hvad der er "rigtig" erhvervspædagogik på den enkelte skole eller afdeling. Det kan give dilemmaer for erhvervsskolelæreren og dennes forståelse af opgaverne og egen rolle. Hertil kommer, at man ikke som nyansat fagligt uddannet EUD-lærer kan bygge på en pædagogisk grunduddannelse med et fælles sprog og vidensbase.

Erhvervsskolelærere og fagidentitet

Dele af litteraturen lægger positiv vægt på "fagidentitet", som noget den faglærte lærer har med sig og som noget, han skal støtte eleverne på erhvervsuddannelserne i at udvikle. Ulriksen beskriver (1996: 34), at lærerne legemliggør en arbejds erfaring, som kan formidle normer og regler på arbejdspladserne. Han fremhæver, at der (i AMU-systemet) er forventninger om, at læreren kan være en normativ rollefigur eller en 'mester', der bærer både det faglige og alt det, der hører med til at blive en del af fagfællesskabet. Jørgensen (2012) mener også, at lærerne kan være identitetsfigurer, der kan fungere som vejvisere på vejen fra uddannelse til arbejdsmarked. Lippke (2013) skriver, at læreren kan støtte elevernes fremtidsbilleder af sig selv, især gennem den måde han er fagperson og voksen på.

En bagside ved at være bærer af "sin gamle fagidentitet" kan være, at læreren oplever dilemmaer mellem denne og sin nye rolle som lærer. (Ulriksen, Lippke, Larsen, Koudahl m.fl.). F.eks. i forhold til at skulle være "omsorgsperson".

Måske kan et stærkt fokus på den gamle faglighed hæmme udviklingen af erhvervspædagogikken, påpeger Hersom (2012). Han beskriver, hvad vi vil kalde "den overdrevne faglærer", hvor læreren i så høj grad forsøger at leve op til forestillede faglige krav og forventninger, at bredere pædagogiske refleksioner og handlemuligheder udgrænses. Det kan både give distance til eleverne og indskrænke lærernes handlemuligheder.

Det professionelle selv og subjektiv praksisteori

Helmke (2013: 103) har fundet, at subjektive teorier er langt mere styrende for læreres handlinger end pædagogisk teori. Man bruger de subjektive teorier til at styre og forudsige adfærd: hvad forventer man

der sker, hvis man gør sådan og sådan i forhold til eleverne. Helmke mener, at de subjektive teorier kan styre lærerens handlinger, uden at han er bevidst om det. Han bygger på forskning udført i forhold til grundskolelærere, som (altså uanset den fælles pædagogiske uddannelse) i vid udstrækning trækker på deres "lægmands" holdninger og erfaringer, når de praktiserer i klasserummet.

Lippke (2013) finder i tråd hermed i sin empiri fra en teknisk skole, at lærerne trækker på egne skoleerfaringer og overfører dem på de unge. De trækker også på erfaringer fra sport, fra værkførerjob mv. og refererer sjældent til pædagogisk uddannelse.

Vi har analyseret lærerfortællingerne ved hjælp af (Kelchtermans 1994)'s begreber for det professionelle selv:

JOBMOTIVATION: hvad der motiverer folk til at søge og blive i deres job

OPGAVEOPFATTELSE, normgivende for, hvad der opfattes som lærerjobbets indhold

DEN SUBJEKTIVE PÆDAGOGISKE TEORI: det personlige system af viden og overbevisninger, som læreren bruger for at udøve sit job. En forståelse af, hvad der er rigtigt og virksomt at gøre som lærer, som indgår i lærerens professionelle identitet og professionelle ideal.

Hvordan forstår den nye teknisk faglærte lærer sin opgave som erhvervsskolelærer?

Vi vil kort præsentere nogle resultater af vores tværgående analyser, forsøgt opdelt i ovennævnte kategorier. Inden for hver kategori har vi fremanalyseret nogle underkategorier, primært på baggrund af de enkelte læreres narrativer, suppleret med de diplomstuderendes valideringer.

Jobmotivation

Lærerne er faglærte med erhvervserfaring, nogle som mestre eller værkførere. Flere fortæller, at de blev lærer "ved et tilfælde", evt. ved "et heldigt sammentræf" af omstændigheder. Nogle har dog "altid" drømt om at blive lærere.

Allerede dette antyder forskelle i positionerne ift. elever og uddannelse. Der er forskel på, om man er blevet lærer, fordi man har mistet sit faglige job eller virksomhed, eller man er nyudlært og holder af unge mennesker eller drømmer om et job med større mulighed for teoretisk fordybelse end på et værksted. Den "fagidentitet", læreren måtte være bærer af, kan se meget forskellig ud.

Vi har identificeret fem positioner for, hvad der motiverer lærerne for jobbet:

1. Forbedring af branchen
2. Forbedring af uddannelsen
3. Videregivelse af egne erfaringer
4. Samspil med eleverne
5. Selv at kunne fordybe sig og udvikle sin viden

Valideringen viste, at mange var motiveret af samspillet med eleverne i bred forstand: at indgå i samvær og samspil med forskellige mennesker med de muligheder og oplevelser, det kan give.

Opgaveopfattelse

Opgaveopfattelsen hænger sammen med, hvordan man ser målet med uddannelsen, herunder forholdet mellem erhvervsfag og uddannelse. Ingen af lærerne italesætter bekendtgørelsens formål om at give forudsætninger for videreuddannelse; tværtimod problematiserer en enkelt grundfagenes rolle. Flere lægger vægt på "opdragelse" (et begreb, som i valideringen delte deltagerne, idet nogle tog skarpt afstand, andre mente, at det var centralt i læreropgaven). Opdragelse kan betyde fagspecifik tilpasning til "lugten i bageriet" eller mere generel forberedelse til arbejds- og voksenliv. "Opdragelsen" kan således forstås i et

ungdomsuddannelsesperspektiv, "at blive voksen" eller som tilpasning til en specifik fagidentitet. Nogle ville slet ikke tale om opdragelse, men så det som deres opgave at understøtte "elevernes udvikling i retning af at kunne magte deres liv".

Vi har identificeret nogle overordnede opfattelser af opgaven for "den gode erhvervsskolelærer":

- 1) Læreren skal optræde som faglært rollemodel
- 2) Læreren skal have kendskab til erhvervet og kunne bruge sin faglighed på tværs
- 3) Læreren skal opdrage – snævert eller bredt
- 4) Læreren skal åbne muligheder

Af valideringen fremgik, at der kunne være sammenhæng mellem lærerens fag, og hvad det vil sige at opdrage til arbejdsmarkedsparathed. Lærere fra mere teknologisk prægede fag kunne ikke identificere sig med "det gode håndværk" eller fagstolthed som ideal. Målene kunne i stedet handle om samarbejde og nytænkning.

Andre igen talte om at skabe "åbne muligheder" for eleverne, om at arrangere "kulturmøder", og vigtigheden af, at eleverne fik mulighed for at opleve noget forskelligt.

Men mesterlæretilgangen er godt implementeret hos de interviewede lærere. Og tanken om at være rollemodel, både fagligt og personligt, er tiltalende for mange.

Forholdet mellem at være personlig og professionel springer frem. Lærerne sætter sig selv på spil og lægger (mere eller mindre) vægt på overlevering af deres egne erfaringer og holdninger. Afhængigt af, hvad man ser som mål med erhvervsuddannelserne, kan man tolke det som en styrke ift. eleverne: "hvem kan jeg blive" eller en hæmsko for udvikling af læreren og uddannelsen. Det kan give styrke at trække på sin rolle som fagmand udover det rent indholdsmæssige. Men hvordan i dag konstruere en fælles relevant forståelse af, hvordan en fagmand *er* eller *skal være*? Og måske er man netop blevet lærer, fordi man identificerer sig med noget andet, end hvad der måtte ligge i en "erhvervsfagidentitet".

Subjektiv praksisteori

De pædagogisk- didaktiske overvejelser, de interviewede lærerne gør sig om, "hvad der virker", tager i høj grad udgangspunkt i det relationelle. De dominerende teorier var:

1. Gode relationer er afgørende for, at eleverne lærer noget
2. Det er nødvendigt med "en høj faglighed"
3. Man skal kunne tage afsæt i elevernes forudsætninger og tilpasse undervisningen

I valideringen efterlyste nogle "mere faglighed", mest forstået som et vist teoretisk niveau, men også som et billede på håndværk med "faglig stolthed".

Det er tydeligt i udtalelserne, at lærerens egen faglighed er på spil: hvad kan han, og hvad interesserer han sig for? Hvordan har han det f.eks. selv med teori?

Fra fagmand til lærer: Et vanskeligt spring eller en naturlig udfoldelse af interesser? Skift i identitet eller bare skift i fag?

Opfattelsen af den gode lærer hænger sammen med faget, måske, men måske i højere grad med forståelsen af uddannelsen og personlige motiver, interesser og kunnen?

Hvad har man at forstå sig selv og sin funktion med?

Hvordan udvikle andre billeder af professionelle lærere, end de stereotyper de nye lærere måtte møde i litteraturen og i værkstedet?

Referencer

Helmke, A. (2013): Undervisningskvalitet og lærerprofessionalitet. Dafolo

Hersom, H., (2012). Pædagogiske potentialer.

Jørgensen, C.H. (2012). Har erhvervsuddannelserne en fremtid Dansk Pædagogisk Tidsskrift? 2014, (1) pp. 7-12

Jørgensen, C.H., Koudahl, P., Nielsen, K. and Tanggaard, L., 2013-last update, Frafald og engagement. Available: [http://vbn.aau.dk/en/publications/frafald-og-engagement\(0056b2a4-ce30-4a7a-b5c1-e30b74ecfd1e\).html](http://vbn.aau.dk/en/publications/frafald-og-engagement(0056b2a4-ce30-4a7a-b5c1-e30b74ecfd1e).html).

Kelchtermans, G. and Vandenberghe, R (1994): Teachers' professional development: a biographical perspective. Journal of curriculum studies, 26, 1, 45-62.

Kelchtermans, G et al. (1994): the development of qualitative research: efforts and experiences from continental Europe. International journal of qualitative studies in education, 7, 3, 239-255.

Koudahl, P., 2011. Erhvervsskolelærernes dilemma. In: C.H. JØRGENSEN, ed, Frafald i erhvervsuddannelserne. 1. edn. Roskilde Universitetsforlag, pp. 117.

Krogh-Jespersen, K. (2012). At uddanne sig til professionelt lærerarbejde. I: Madsen, C. (red.). Grundbog i pædagogik til lærerfaget. Klim.

Rasmussen, Preben Horsholt. Fagidentitet og bevidsthedsdannelse hos lærlinge. Gløder. 1984, (Sænummer: 6). 45-71.

Larsen, L. (2012): Når uddannelse bliver socialt arbejde. Dpt 1, 12

Lippke, L. (2011): Udfordringer til lærerens professionelle identitet, Side 99-116 i Jørgensen, CH. (2011): Frafald i erhvervsuddannelserne. Roskilde Universitetsforlag

Lippke, L. (2013), 2013-last update, En erhvervsskole for alle. Available: <http://www.kommunikation.aau.dk/phd/ph.d.-afhandlinger/>

Robson, J.1998: A profession in crisis: status, culture and identity in the further education college. J of Vocational Education and Training 50 (4) 585-607.

Ulriksen, L.(1996): Fagidentitet og lærerkvalificering. Roskilde Universitetscenter.

**Abstract til workshop- eller symposieoplæg/template for
abstract/symposium presentation NORDYRK 2016
(beskrivelse/theme max. 300 ord/max 300 words)**

Indsendes **senest d. 5. februar 2016** til / Please send at latest **February 5th** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Sissel Utgaard	Institution: (navn og land/name and country): NTNU Norge
E-mailadresse / E-mail: sissel.utgaard@plu.ntnu.no	
Abstracttittel / Title of abstract: Nyutdannede yrkesfaglærere i møte med skolen etter endt utdanning	
Baggrund og motivation / Background and reasons: Engasjementet for å gjøre denne studien er forankret i mine egne erfaringer som nyutdannet yrkesfaglærer samt erfaringer som mine yrkesfagsstudenter har delt i møte med skolen. Som nyutdannet yrkesfaglærer har jeg selv ved flere anledninger møtt skoleledere som ikke anerkjenner at yrkesfaglærere med fagbrev og lang erfaring fra arbeidslivet har god nok kompetanse til å undervise i 8.- 13. trinn i den norske skolen til tross for at de har gjennomført en godkjent utdanning. Den samme holdningen møter mange nyutdannede yrkesfaglærere i skolen når de skal søke lærerjobb. Mine erfaringer kan tyde på at yrkesfaglærere med akademisk bakgrunn har en høyere status enn yrkesfaglærere som har utdannet seg via Y-veien. Nyere forskning viser at dette kan få uheldige konsekvenser både for elevens framtidige gjennomføring av yrkesutdanning ved at de ikke har yrkesfaglærere med en tydelig yrkesidentitet som fagarbeider som både kjenner utdanningen og kan gi relevant og meningsfull opplæring. Resultat fra forskning mener dette påvirker yrkesopplæringens kvalitet og kan være årsak til frafall i videre gående opplæring Utvær, (2013); Sylte, Hansen og Dahlback (2013). Denne studien er derfor interessant med hensyn til å avdekke hvordan yrkesfaglæreren opplever profesjonelle utvikling og hvilke muligheter de erfarer at de har til profesjonell utvikling det første året i yrket som lærer i kraft av den skolekulturen de møter.	
Problemformulering / Problem definition: Forskningsspørsmål / Research questions: <i>Hvordan opplever yrkesfaglærere i helse- og oppvekstfag profesjonell utvikling og hvilke muligheter har de til utvikling det første året i yrket?</i>	
Metode – teoretisk ramme og dataindsamlingsmetode / Method - theoretical framework and data collection method: Kvalitativ metode Dypbdeintervju av 5 yrkesfaglærere der jeg vektlegger detakernes egne erfaringer og opplevelser i rollen som yrkesfaglærer- Den teoretiske rammen: Lave og Wenger (2007) : Situert læring teori, Nilsen og Kvåle (2009) Mesterlære, D.Schøn (2009) Den reflekterte praktiker, Inglar, T.(2015): Erfaringslæring. Fransson og Morberg (2009): De första ljuva åren – lærarens første tid i yrket. Hoel, T. (2009): Ny som lærer.	
Konklusjoner, forventet udbytte og resultater / Conclusions, expected outcome and results: [OBS! Også i relation til det overordnede tema for NordYrk: <i>Fælles nordiske utfordringer for yrkesuddannelser / Also in relation to the overall NordYrk-theme: Common Nordic challenges with regard to vocational education</i>]: Studien gir kunnskap som kan bidra til bedre kvalitet i yrkesfaglærerutdanningen og belyse hvordan lærerutdanningen kan samarbeide med skolen for å heve utdanningens status og relevans.	

At studien danner grunnlag for å skrive artikler som kan sette søkelys på noen av de problemstillingene yrkesfaglærerstudentene opplever.

Jeg ønsker innspill fra Nordyrkdeltakere i forhold til problemstillinger som blir reist.

Nøgleord / Keywords (3-5): utvikling – relevans - meningsfull

Planlegger du at indsende et paper? / Do you expect to send a paper too?

Yes No -

Ja, jeg planlegger å skrive et paper som jeg vil sende inn der jeg håper å få presentert resultatet av studien.

Nyutdannede yrkesfaglæreres opplevelse av profesjonell utvikling

Av Sissel Utgaard

Universitetslektor med tilleggsutdanning ved yrkesfaglærerutdanning

Norges tekniske naturfaglige universitet (NTNU)

Sammendrag.

Artikkelen retter søkelyset på nyutdannede yrkesfaglærere og deres opplevelse av profesjonell utvikling det første året i yrket som lærer i videregående skole. Denne faggruppen av lærere har vært viet lite fokus i forskningslitteraturen til tross for at nærmere halvparten av lærerne som jobber i videregående skole er yrkesfaglærere innenfor ulike yrkesfaglige utdanningsprogram. Artikkelen baserer seg på empiri fra en studie av fem nyutdannede yrkesfaglærere. Studien vil slik den presenteres her vil først og fremst rette fokus på hvordan nyutdannede yrkesfaglærere opplever sin profesjonelle rolle som lærer og hvilke utfordringer de møter i skolen. Lærerutdanningen har i sitt mandat et samfunnsoppdrag om å utdanne kompetente yrkesfaglærere. Studier fra det nasjonale nettverket for nyutdannede lærere (NVL) viser at lærerutdanningen aldri kan forberede læreren på den skolehverdagen som vil møte hundre prosent Hoel (2010). Kjennetegnet på lærerprofesjonalitet ligger nettopp i å kunne bruke profesjonelt skjønn for å løse komplekse utfordringer i møte med elever og kolleger i et samfunn som stadig er i endring KD (2011). Det nasjonale nettverket Veiledning av nyutdannede lærere konkluderer med at nyutdannede lærere trenger et nettverk for å gi hjelp og støtte i form av veiledning for å utvikle lærerprofesjonalitet på en konstruktiv måte Engvik, (2010). Denne studien viser at det er en forskjell på hvordan yrkesfaglæreren opplever profesjonell utvikling når de kommer til en skolekultur der ledelsen har lagt til rette for veiledning og støtte sammenlignet med skoleledere som fortsatt etterlever et system der de forventer at nyutdannede yrkesfaglærere skal være eksperter fra første dag.

Innledning

Temaet som blir belyst tar utgangspunkt nyutdannede yrkesfaglærere og deres opplevelse av profesjonell utvikling det første året i yrket som nyutdannet lærer. Mitt engasjement innenfor dette tema har en sammenheng med at jeg har vært veileder i det nasjonale nettverket for nyutdannede lærere (NVL) min veilederrolle var spesielt rettet mot yrkesfaglærere. Som veileder har jeg fått innsyn i noen av de utfordringene som nyutdannede yrkesfaglærere opplever i overgangen fra å være student til ferdig utdannet lærer. Dette gjør at jeg kan kjenne meg igjen i flere av historiene som presentert fra min egen tid som nyutdannet yrkesfaglærer. I rollen som lærerutdanner ved yrkesfaglærerutdanningen er jeg opptatt av å gi studentene en mest mulig autentisk undervisning og være en tydelig rollemodell og hvordan egne studenter opplever overgangen fra å være student til å bli ferdig lærer. Jeg bruker derfor bevisst eksempler fra praksissituasjoner i undervisning og veiledning av studenter for at de skal forberede seg på møtet med skolen etter endt utdanning. Den nære kontakten jeg har med praksisfeltet minner meg stadig på hvor viktig veiledningen og kvaliteten på praksisopplæringen i studiet er for at våre studenter skal bli bedre kjent med lærerens oppgaver, og noen av de problemstillingene som yrkesfaglæreren må ta stilling til innenfor yrkesfaglig opplæring.

Samfunnets behov for kompetanse innenfor yrkesfagene gjør at yrkesfaglærere utgjør en viktig ressurs i skolen. Nyutdannede yrkesfaglærere fyller dagens krav til yrkeskompetanse på ekspertnivå Sund (2010). De brede utdanningsprogrammene i læreplanreformen kunnskapsløftet (LK, 2006) stiller spesielle krav til lærerkompetanse både når det gjelder yrkesfaglig bredde og dybde innenfor de ulike yrkene det skal undervise om for å kunne gi elevene relevant opplæring. Samtidig viser forskning på frafall og manglende gjennomføring av videregående opplæring at noe av frafallet kan ha en sammenheng med lærerens evne til å skape mening og relevans i yrkesopplæringen (Utvær, 2013; Dahlback, m. fl, 2013) Denne innsikten gir yrkesfaglæreren et fortrinn som rollemodell for yrkesutøvelsen og er en viktig erfaring som kan trekkes inn i undervisningen og brukes i nettverkssamarbeid med ulike bedrifter og virksomheter i elevenes opplæring Sund, (2010).

Studiens forankring til fagfeltet

Det yrkesfaglige forskningsfeltet i Norge fanger fortsatt et lite miljø, for å heve yrkesfaglærerens status i samfunnet er det viktig å gjennomføre studier som kan synliggjøre

yrkesfagenes plass i samfunnet sammen med yrkesfaglærerens særegne kompetanse innenfor de praktiske fagene i skolen. I tråd med at det forventes at fremtidens yrkesfaglærere kommer inn i skolen med forskning og utviklingskompetanse (Fou) stilles det også krav om at undervisningen ved yrkesfaglærerutdanningen må bli mere forskningsbasert KD (2013). Gjennom dette kravet skal vi som lærerutdannere fremstå med eksemplarisk læring ved å vise til egne studier i undervisningen. På den måten kan lærerutdannere også holde seg faglig oppdatert på praksisfeltet og bidra med ny forskningsbasert kunnskap. Studien er derfor interessant med tanke på å avdekke spesielle utfordringer som nyutdannede yrkesfaglærere opplever og for å få et overblikk over hvordan yrkesfaglærerutdanningen har forberedt tidligere studenter på møtet med skolen og de komplekse utfordringene som læreren må ta stilling til i møte med elever og kolleger. (referanse til kilder vil bli lagt inn i ettertid)

Problemstilling:

Hvordan opplever yrkesfaglæreren profesjonell utvikling det første året som nyutdannet lærer?

Problemstillingens tema er vid og favner flere nye spørsmål for å avklare hvordan yrkesfaglæreren utvikler sin kompetanse som lærer. Sammen med temaene jeg bruker i intervjuguiden har jeg laget noen underspørsmål som jeg vil å belyse for å svare på problemstillinga:

Hva betyr skolekulturens for yrkesfaglærerens profesjonell utvikling?

Hvordan får yrkesfaglærerens brukt sin nyervervede kompetanse i skolen?

Hvordan bruker yrkesfaglæreren yrkesdidaktikken i undervisningen?

Hvilke premisser legges til grunn for samarbeid innad i skolen?

Hvordan opplever yrkesfaglæreren sin læreridentitet i forhold til det doble praksisfelt?

Hvilke planer har yrkesfaglæreren i forhold til yrkeskarriere, hvor er de om fem år?

(det doble praksisfelt er knyttet til den doble kompetanse yrkesfaglæreren har fra eget fag og lærerutdanningen)

Metode

For å kunne fordype meg i hvilke opplevelser og erfaringer tidligere studenter har som nyutdannede lærere benytter jeg kvalitativ metode med en fenomenologisk tilnærming. Datainnsamlingen til studien er gjennomført ved hjelp av dybdeintervju av 5 tidligere yrkesfaglærerstudenter Postholm, (2005). Forskningsdeltakerne i studien har tidligere jobbet som fagarbeidere i yrkene som henholdsvis helsefagarbeider, barne- og ungdomsarbeider og helsesekretær. Alle femdeltakerne jobber i sitt første år som yrkesfaglærer og underviser i utdanningsprogrammet helse- og oppvekst fag.

Intervjuene er basert på frivillig deltakelse og datainnsamlingen og datamaterialet er gjennomført etter NSD sine etiske retningslinjer. Intervjuguiden ble delt inn i tre tema etter Fransson og Morbergs (2001) pedagogiske modell. Temaene var rettet mot yrkesfaglærerens egne ambisjoner for læreryrket, reelle muligheter for utvikling av lærerrollen og ytre krav som kan fremme eller hemme lærerens utvikling. en utdyping av modellens tema presenteres nærmere i den teoretiske rammen for studiet.

Den teoretiske rammen for studien er basert på studier fra det nasjonale nettverket for veiledning av nyutdannede lærere (NVL) og teorier om profesjonslæring i ved å delta i ulike former for praksis praksisfelleskap. Artikkene fra (NVL) er forskningsbasert og direkte knyttet til tema jeg er opptatt av Hoel, (2010). Teoriene som er knyttet til profesjonslæring tar i stor grad utgangspunkt i mesterlæretradisjonen som er en grunnleggende læringstradisjon innenfor yrkesfaglig opplæring i Norge Kvåle (2009).

Nøkkelord: Rolle, profesjonellutvikling, lærerkompetanse, yrkesfaglærer, skolekultur.

Begrepsavklaringer (jeg vil utdype nærmere betydningen av nøkkelord)

Kompetansebegrepet definert som lærerens utvikling av kunnskaper, ferdigheter og handling for å møte komplekse situasjoner i kraft utøvelsen av lærerrollen (KD, 2006) og summen av de kvalifikasjoner en person trenger for å fylle den aktuelle rollen som yrkesfaglærer (Illeris, 2009)

1. Deltakernes egne ambisjoner for læreryrket

Ambisjoner kan gjerne sees i sammenheng med å vise en form for ærgjerrighet for å oppnå en slags æresfølelse ved å mestre lærerrollen. De fleste studentene som begynner ved yrkesfaglærerutdanningen lager seg en lærerprofil der de gjerne presenterer hvilken lærerstil de ønsker å fremstå som. Gjennom å imitere egne lærere og ved å observere andre lærere i praksis danner studentene seg et bilde av en lærer som passer til deres personlige væremåte og verdigrunnlag som lærerutdanningen jobber med å videreutvikle. Lærerens egne ambisjoner for læreryrket fungerer da som en indre drivkraft for å nå egne mål i yrkesutøvelsen som yrkesfaglærer. Når studentene er ferdigutdannet lærer har de gjerne utviklet en stolthet over den kompetansen de har tilegnet seg og over å være i mål med bestått eksamen som skaper ambisjoner om hva de kan klare for å nå mål de har satt seg., Det neste steget er å få seg en jobb slik at de kan få praktisere sin yrkeskompetanse. Ettersom yrkesfaglærere med fagbrev ofte jobber i lærerteam sammen med lærere fra andre fagprofesjoner som for eksempel sykepleiere, barnehagelærere og faglærere i ernæring er det ikke uvanlig at de også føler en form for forventningspress i forhold til egne ambisjoner om å prestere for å bevise at de har den fagkompetansen som både skolen og studiet forventer av dem. (referanser kommer senere)

2. Hvilke ytre krav som kan fremme eller hemme yrkesfaglærerens muligheter til utvikling av yrkesrollen?

Hvilke ytre krav som kan forventes av den enkelte lærer er gjerne sammensatt av både synlig og usynlig oppgaver som ligger i utførelsen av lærerprofesjonen. Eksempler på slike ytrekrav er kontaktlærerfunksjonen og alle oppgaver som er knyttet til skole – hjemsamarbeid, elevsamtaler og samarbeidsrelasjoner til nettverk utfor skolen. I tillegg skal også yrkesfaglæreren samarbeide med bedrifter om elevenes praksisopplæring.

Et av de tema som ofte ble diskutert i NVL nettverket var alle de usynlige oppgavene som nyutdannede lærere ikke har blitt kjent med fra sin praksis i skolen. I overført betydning handler dette om forholdet mellom teori og praksis Kvernbeck (2009). De usynlige oppgavene handler om den yrkeskompetansen som kjennetegner en profesjon og som læres best ved å utøve den i praksis Hoel, (2010). Fransson og Morberg (2001) knytter ytre krav til rammer som læreren må forholde seg til. Ytre krav kan både fremme eller hemme lærerens profesjonsutvikling avhengig av hvilke ytre rammer

læreren må forholde seg til. Hvordan den enkelte yrkesfaglærer takler ytre krav kan ha en sammenheng med lærerens personlige egenskaper, tidligere erfaringer og faglige kompetanse i møte med lærerrollen Skau, (2005).

3. Reelle muligheter for profesjonell utvikling av lærerprofesjonen

De reelle mulighetene for at yrkesfaglæreren skal få utvikle sin lærerkompetanse ligger først og fremst i hvilken skolekultur læreren møter. I lærerutdanningen starter forberedelsen på å være lærer allerede på første samling i studiet. En av de første oppgavene studentene må gjøre er å lage sin egen lærerprofil og ta kontakt med skoler for å avtale praksis for å bli kjent med skolehverdagens utfordringer. Uten direktekontakt med praksisfeltet vil studentene kunne få et svært urealistisk bilde av skolen.

Resultater

I presentasjon av resultater tar jeg utgangspunkt i de tre temaene jeg brukte i intervjuene med forskningsdeltagerne fra Fransson og Morbergs pedagogiske modell (Fransson og Morberg (2001)).

Kommentar [SWU1]: Her vil jeg også trekke inn utsagn fra matrisen jeg laget.

Diskusjon

Referanseliste

Litteraturliste

- Eidsvåg, I. (2005): Den gode lærer i liv og diktning. Oslo: Cappelen forlag.
- Dewey, J.(1938): Experience Educations. New York. Macmillan Company.
- Engvik, G.(2010): Nye lærere i videregående skole – Hvilke utfordringer? En artikkelsamling om veiledning av nyutdannede lærere i barnehagen, grunnskolen og videregående skole. Hoel, T. Engvik, G. og Hansen, B. (2010): Ny som lærer – sjansespill eller samspill. Trondheim: Tapir Akademisk forlag.
- Engvik, G. (2012): Betydningen av nettverk for nyutdannede lærere i videregående opplæring (s119-147). I Postholm, M.B. (red): Lærers læring og ledelse av profesjonsutvikling. Trondheim: Tapir Akademisk forlag.
- Fransson, G. & Morberg, A. (2007): De første ljuva åren – lærers första tid i yrket. Lund: Studentlitteratur.

- Hiim, H & Hippe, E. (2001): Å utdanne profesjonelle yrkesutøvere. Yrkesdidaktikk og profesjonskunnskap. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.
- Hoel, T. Engvik, G. & Hansen, B (2010): Ny som lærer – sjansespill eller samspill. Trondheim: Tapir Akademisk forlag.
- Hoel, T, L. (2010): Underviser nyutdanna lærer i fag? T. L. Hoel.(2010): Ny som lærer sjansespill eller samspill (s 77- 78). Trondheim: Tapir Akademisk forlag.
- Imsen, G. (2007): Læreren verden. Innføring i generell didaktikk. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jordell, K. (1986): Lærersosialisering – Yrkesosialisering av voksne. I Våge, S, Handal, G. & Jordell, K. (red): Hvordan lærere blir til. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvalsund, R. & Meyer, K.(2005): Gruppeveiledning, læring og ressursutvikling. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2006): Rammeplan for yrkesfaglærerutdanning. Fastsatt 10. januar 2006.
- Kunnskapsdepartementet. (2008): Læreren. Rollen og utdanningen. St.meld. nr. 11 (2008-2009).
- Kunnskapsdepartementet. (2013): På rette vei. St.meld. nr. 20 (2012 – 2013)
- Kvaale, S. (2006): Det kvalitative forskningsintervjuet. Oslo: Gyldendal Akademisk forlag.
- Løvlie, L. (2001): Læreren i våre tanker. I Kvernbekk, T. (red.): Pedagogikk og lærerprofesjonalitet. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Mead, G. H. (1934): Mind, self and society. Chicago og London: University. Chicago Press.
- Mostakas, C. (1994): Phenomenological Research Methods. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Nilsen, V. (2012): Analyse av kvalitative studier. Den skrivende forskeren. Oslo: Universitetsforlaget.
- Råen, F. D. (2010): Læring i yrket – I møte mellom erfare og nyutdannede. T. Løkensgard, Hoel, et al.(2010): Ny som lærer sjansespill eller samspill (s 235 - 250).Trondheim: Tapir Akademisk forlag.
- Schön, D. A. (2001): Den reflekterende praktiker. Hvordan profesjonelle tenker når de arbeider. Århus 2009: Klimb forlag.
- Schibbye, A. L. (1996): Anerkjennelse. En terapeutisk intervensjon. Tidsskrift for Norsk Psykologi forening, 33, 6: (s 530 -537).
- Skau, G, M. (2005): Gode fagfolk vokser personligkompetanse som utfordring. Oslo: Cappelen Akademisk forlag.
- Smith, K. og Ulvik, M. (2010): Veiledning av nyutdannede lærere. Nasjonale og internasjonale perspektiver. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sund, G, H. (2010): Yrkesfaglæreren arbeid og utfordringer. T. L. Hoel. M fl.(2010): Ny som lærer sjansespill eller samspill (s141- 156)Trondheim: Tapir Akademisk forlag.

